

TÜMEL DOSYA DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN ALMANCA ÖĞRETİMİ İÇİN İLKÖĞRETİM OKULLARINDA UYGULAMASI¹

APPLICATION OF PORTFOLIO IN THE PRIMARY SCHOOLS FOR GERMAN LANGUAGE EDUCATION

Hasan BOLAT*, Günay KAYHAN**

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü,
Öğretim Üyesi, Kurupelit/Samsun

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, Samsun
bolathas@omu.edu.tr, gunayk@omu.edu.tr

Özet:

Bu çalışma Samsun'da üç ilköğretim okulunda tümel dosya değerlendirme sistemi Almanca'yı zorunlu ikinci yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde gerçekleştirildi. Uygulamanın yapıldığı okullarda öğrenci başarılarının geleneksel sınavlarla ölçüldüğü sınıflar kontrol grubu, tümel dosya değerlendirme sisteminin uygulandığı sınıflar deney grubu olarak rasgele seçildi. Burada geleneksel sınavlarla yapılan ölçme değerlendirme sonuçları ile tümel dosya değerlendirme sisteminin uygulandığı deney grubundan elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı her iki sistemden hangisinin öğrencilerin yaş ve dil düzeylerine uygun olduğu sorusuna yanıt aramaktır.

Abstract :

In this study, the portfolio has been applied to students who learn German as a second foreign language in three different primary schools in Samsun. Classes, in which the performance of children has been assessed with traditional exams have been selected as the control group. The classes in which the performance of the children with portfolio has been evaluated have been randomly selected as the test group. Meanwhile, the results of the traditional exams have been compared with the results obtained by the test group. The aim of the study is to find an answer to which of these two systems is appropriate for the age and language level of the children in 6 th and 7 th Grades.

Key Words : Portfolio, Second language education, German, Self learning.

Anahtar Sözcükler: Tümel Dosya Değerlendirme Sistemi, İkinci Yabancı Dil Eğitimi, Almanca, Bireysel öğrenme..

¹ Bu çalışma "Das Portfolio als alternative Prüfungsform beim Deutschlernen der Schüler in den Grundschulen" adlı yüksek lisans tezine dayanmaktadır. Söz konusu tez çalışması 2003/2004 öğretim yılının sonunda tamamlanmıştır. Çalışma için Samsun'da Almanca'nın zorunlu ikinci dil olarak okutulduğu Ticaret ve Sanayi İlköğretim Okulu, Kızılırmak İlköğretim Okulu, Özel Ar İlköğretim Okulu seçilmiştir. Adı geçen bu okullar, bu çalışmada **uygulama okulları**, bu okullardaki Almanca öğretmenleri de **öğretmenler** diye anılacaktır. Sadece bu ilköğretim okullarında Almanca öğretmenin bulunmasından dolayı bu seçim bir bakıma zorunlu olarak gerçekleşmiştir.

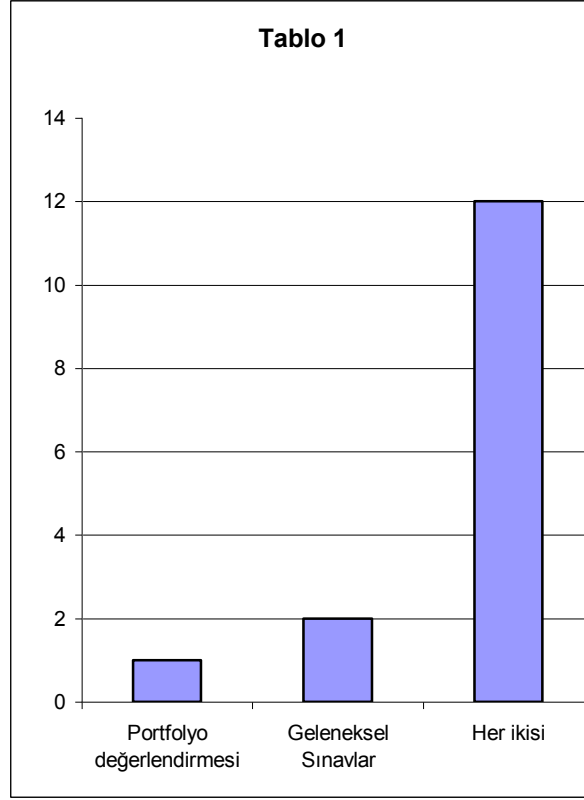
GİRİŞ

Günümüzde ikinci yabancı dil öğretimine büyük önem verilmekte ve bu amaca dönük çalışmalar hız kazanmaktadır. Bu bağlamda yabancı dil öğrenme yaşı da hep tartışılan bir konu durumundadır. Konu ile ilgili pek çok araştırma yabancı dil öğrenmenin ilköğretim öğrencilerinde çok daha verimli olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu yaştaki öğrencilerin birden çok dili edinmeye yatkın oldukları bilinen bir gerçektir. Pek çok araştırmacı (Huneke/Steinig:2002) öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye yatkınlıklarından yararlanmak gerektiğini dile getirmektedir. Seebauner (1996) öğrencilerin bu dönemde bir yabancı dil öğrenmeye hazır olduklarını ve yinelemelerden sıkılmadan, etkili bir öğrenme süreci yaşadıklarını vurgulamaktadır. Bu durum Türk Milli Eğitim Bakanlığını da harekete geçirmiş ve 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasıyla 4. ve 5. sınıf ders programlarında haftada 2 saat zorunlu yabancı dil dersi ve okulların olanakları çerçevesinde haftada 3 saat Almanca/Fransızca seçmeli ikinci yabancı dil dersi uygulanması karara bağlanmıştır (Tebliğler Dergisi M.E.B. 2504). Buna göre 1999/2000 öğretim yılında ilköğretim 6., 7., 8. sınıflarında zorunlu ikinci yabancı dil olarak Almanca seçilmiştir. Böylece Türkiye'deki

ilköğretim okullarında yabancı dil öğretiminin Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalara göre düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca uygun olarak eğitim fakültelerinin yabancı diller eğitimi bölümlerindeki dersler ve içerikleri de değiştirilmiş bulunmaktadır. Bu yeni programda öğretmen adaylarından, öğrencilere hazır bilgiyi vermek yerine öğrenme sürecinde yol gösterici olmaları beklenmektedir. Rampillon'un (1985:24) dediği gibi öğrenciler bundan böyle "öğrenmeyi öğrenmekle" yükümlü olmalıdırlar. Bu da kendi kendine öğrenme yaklaşımını öne çıkarmaktadır. Bu yeni yaklaşımın, yeni bir ölçme değerlendirme sistemini doğurması kaçınılmazdır. Bu çalışmanın amacı, bu yaklaşıma uygun olarak tümel dosya değerlendirme sisteminin ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin yaş ve dil düzeylerine uygun olup olmadığını araştırmaktır.

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ÖLÇME DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ

Samsun'daki ilköğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında görev alan öğretmenlerin ölçme değerlendirme yöntemleri ile ilgili olarak bu çalışma için hazırlanan ölçek ilginç sonuçlar vermiştir.

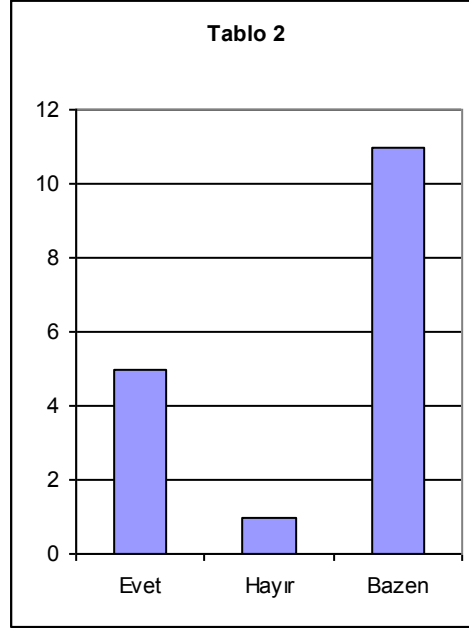

İlköğretim okullarında uygulanan sınavlar

Bu ölçek toplam 17 öğretmenden büyük bir çoğunluğunun, öğrencilerin dil yetilerini ölçmede geleneksel yöntemleri benimsediklerini göstermektedir. Bu sınavlarda öğretmenlerin kapalı uçlu (doğru-yanlış soruları gibi), yarı açık uçlu ya da açık uçlu kısa yanıt verilebilecek sorular kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler için tartışmalı olan sözlü sınavların da bu okullarda uygulandığı saptandı.

İlköğretim okullarında ikinci yabancı dil uygulamasının çok yeni olması sadece ölçme ve değerlendirme de değil ders araç gereçleri açısından da önemli sorunların yaşanmasına neden

olmaktadır. Bu arada daha çok yetişkinler için hazırlanmış ders kitaplarının bu okullarda kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan kitaplara göre hazırlanan geleneksel testler, ölçme değerlendirme biçimleri öğrencilerin dil becerilerini ve dil yetilerini belirlemede yetersiz kalmaktadırlar. Bu testlerdeki sorular, genellikle soyut bilgiler içerdiğinden dört temel dil becerisi olan dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerini yeterince ölçemezler. Geleneksel sınavların öğrencilerde ortaya çıkardığı başka bir olumsuzluk ise sınav sırasında yaşanan korku, gerginlik gibi durumlardır. Bunlar da ölçme-değerlendirmeyi olumsuz yönde etkileyen bir etken görünümündedir.

Öğrencilerde sınav sırasındaki korku ve gerginlik

Tümel dosya değerlendirme sisteminin uygulandığı okullarda geliştirilen ölçek öğrencilerin %50 sinin sınav sırasında korku ve gerginlik yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Durumun daha nesnel bir şekilde ortaya koyulabilmesi için, söz konusu bu ölçek öğretmenlere uygulanmıştır. Genelde öğrenci davranışlarını yakından izleyen öğretmenlerin tamamına yakını, öğrencilerde sınav sırasında korku ve gerginlik gözlemlediklerini dile getirdiler. Bu durum yukarıdaki tabloda da açıkça görülmektedir. Bütün bu gerçeklerden yola çıkarak geleneksel ölçme değerlendirme süreçlerinin eğitim bilimi açısından pek yetersiz kaldığını söylemek yerinde olur. Çünkü, iyi bir ölçme aracından geçerli, güvenilir, nesnel sonuçlar vermesi beklenir. Öğrencilerde korku ve gerginlik gibi başarıyı olumsuz yönde etkileyen unsurların bu süreçte ortadan kaldırılması gerekli görünmektedir. Ancak böylece öğrencileri başarı düzeyi

daha nesnel bir şekilde ortaya çıkarılabilir. Öğrencilerden beklenen hedef davranış, sadece öğrendiği dilin dilbilgisi kurallarını bilmeleri değil, aynı zamanda o dili dört temel beceri ile (dinleme-anlama, konuşma, okuma, yazma) etkili bir şekilde kullanabilmeleridir. Bu anlamda dil öğrenme belli kitap konularıyla sınırlı kalmamalı, dil yaşanabilir kullanılabilir olmalıdır. Beerli'nin (1999) ortaya koyduğu gibi, “dil ders aralarında, spor ve sosyal etkinliklerde, internet ortamında v.b. öğrenciyi harekete geçirebilmeli etkin kılabilmelidir.

TÜMEL DOSYA DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ ALMANCA DERSLERİNDE UYGULANMASI

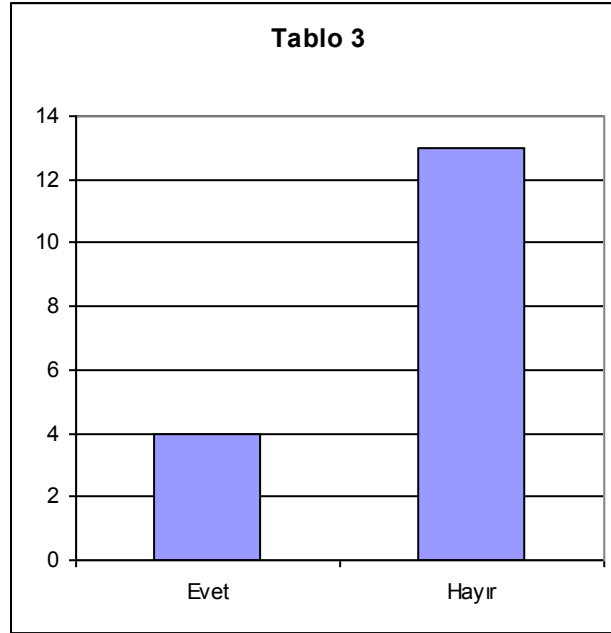
Geniş anlamda “çalışmaların toplanması” diye tanımlanabilecek olan tümel dosya değerlendirme sistemi eğitim alanında yeni olmasına karşın, sanatçıların, gazetecilerin, mimarların

mesleki başarılarını sergilemek amacıyla kullandıkları bir sistemdir. Eğitimde kullanılması okul değiştirme, üst sınıfa geçiş, bir dil kursuna başlama gibi farklı alanlarda kolaylıklar sağlamaktadır.

Bu sistemin eğitimde kullanılması, öğrenci başarılarını ölçmede puanlama sistemine duyulan güvensizlikle ilişkilidir. Ayrıca bu sistem öğrencinin özgün çalışmalarını dosyalamayı amaçlar. Süreklilik içeren bu uygulama sadece öğretmenin değil, anne babaların da denetimine açık bir

süreçtir. Pierce/O'Malley (1992) bu süreci öğrencilerin uzun süreli çalışmalarının izlenmesi, öğrenci beceri ve başarılarının değerlendirilmesi olarak özetlemektedir.

Tümel dosya değerlendirme sisteminin ilköğretim kurumlarında öğretmenler tarafından bilinip bilinmediği, bu çalışma öncesi hazırlanan yukarıda anılan ölçekle araştırıldı. Bu ölçekten elde edilen sonuçlar, bu sistemin öğretmenler tarafından hiç kullanılmadığını ve pek de bilinmediğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin tümel dosya değerlendirme sistemini hakkındaki görüşleri

Bu ölçekten elde edilen sonuçlara göre ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin %80'e yakınının tümel dosya değerlendirme sistemini hiç tanımadıklarını ve bu öğretmenlerin tamamının öğrencilerin dil başarılarını ölçmede geleneksel sınavları (test, açık uçlu sorular, doldurmalı kısa yanıt gerektiren sorular) kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durumda tümel

dosya değerlendirme sistemi hakkında öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin de bilgilendirilmelerinin gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. Tümel dosya değerlendirme sisteminin kapsamını kavrayan öğretmenlerin desteği ile ilköğretim öğrencilerinin, gazete yazılarını, çalışma notlarını, karalama kağıtlarını, fotoğrafları, mektupları v.s. bu dosyaya yerleştirdikleri gözlemlendi. Bu

dosyalara bazı öğrencilerin yazılı belgelerin dışında video kayıtları, kaset gibi görsel işitsel materyalleri de koydukları gözlemlendi. Öğrencilerin emek vererek hazırladıkları bu belgelerle sınıf ortamında sunumlar gerçekleştirdiklerini ve bunu büyük bir istekle yaptıkları gözlemlendi. Ayrıca, öğrencilerin bazıları katıldıkları kültürel, sosyal etkinlikleri, tiyatro, sinema, sergi gibi izlenimlerini Almanca yazıp dosyaladıkları görüldü. Öğretmenler öğrencilerin tüm bu çalışmalarını “kontrol listesi” tutarak gözlemlendiler. Öğrencilerin dil becerileri farklılık gösterdiği için, bu kontrol listeleri de her öğrencinin dil düzeylerine göre hazırlandı. Okul, aile, öğrenci arasında işbirliği içinde yürütülen bu süreçte ailelerin böylece öğrencilerin yaptıklarını izledikleri görüldü. Bu arada tümel dosya değerlendirme sisteminin sabır gerektirdiği ve öğrencilerin zaman zaman yardıma gereksinim duydukları gözlemlendi.

SONUÇ:

Süreklilik içerdiği, gözleme ve kişisel becerilere önem verdiği için tümel dosya değerlendirme sisteminin ilköğretim 6., 7. sınıf öğrencilerinin dil gelişim düzeylerinin, başarılarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde geleneksel sınavlara göre daha uygun bir sistem olduğu saptandı. Öğrencilerin oyunla daha iyi öğrenebildikleri ve bu uygulamanın öğrencilerin çok ilgisini çektiği gözlemlendi. Geleneksel sınavlarda yaşanan korku, gerilim, zaman baskısı gibi olumsuzlukların bu süreçte yaşanmadığı izlendi. Tümel dosya değerlendirme uygulamasında öğrenciler kendi performanslarını kendileri değerlendirdiler. Bu şekilde öğrenciler gerek bireysel gerekse grup

içi çalışmalarında hedef dilde isteklerini dile getirebildiler. Ayrıca bu süreçte oldukça eğlendikleri de gözlemlendi. Öğrenciler, bu süreçte kendi dilsel gelişimlerini izleyerek, kendilerini dört temel beceri ile anlatmaya çalıştılar. Öğrenciler yaşayarak kendi kendine öğrenme süreciyle dil düzeylerini geliştirmeye çalıştılar. Yetişkinler için hazırlanan geleneksel ölçme tekniklerinde genellikle öğrencilerin neyi öğrenemedikleri araştırılır. Tümel dosya değerlendirmede ise amaç öğrencinin neyi öğrenebildiğini belirlemektir. Uygulama yapılan okullardaki öğretmenlere göre, tümel dosya değerlendirme sistemi ilköğretim okulu öğrencileri için önemli bir ölçme sürecidir. Bu konuda öğretmenlerin görüş birliği içinde oldukları belirlendi. Tümel dosya değerlendirme sisteminin öğretmenlere, özellikle öğrencilerin zayıf ve güçlü yanlarını belirlemede fırsat sağladığı görüldü. Yine bu sistemin öğretmenlerin hedefledikleri davranış değişikliklerinin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda önemli veriler sağladığı saptandı. Dolayısıyla bu sistemin öğretmenlerin ileriye dönük planlamalarında yol gösterici olduğu da bir gerçektir. Bu süreçte aileler de eğitim olgusunun içine çekilmekte ve okul aile öğrenci işbirliğinin canlandığı anlaşılmaktadır. Zaman zaman öğrenciler kamera, kaset gibi maliyet gerektiren girişimlerde zorlanırken, öğretmenlerin de tümel dosya değerlendirme sisteminde daha fazla zaman harcadıkları izlendi. Burada tümel dosya değerlendirme sisteminin ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin yaş ve dil düzeylerine oldukça uygun olduğu sonucuna varıldı.

Kaynaklar

Beerli, H. P (1999). Der Artikel-IKT im Sprachunterricht, Interface,Tübingen. <http://www.ronsemin.unibas.ch/sprachkonzept>>

Huneke, H.W. , Steinig, W. (2002). Deutsch als Fremdsprache, Eine Einführung, Berlin, Erich Schmidt Verlag.

Pierce, L.V., O'Malley, J.M. (1992). "Performance and Portfolio Assessment fo Language Minority Students", National Clearinghouse for Bilingual Education.

Rampillon, U. (1985). Lerntechniken im Fremdsprachenunterricht, Düsseldorf, Max Hueber Verlag.

Seebauner, R. (1996). Englisch auf der Grundstufe, Einige Bemerkungen zur effektiven Befindlichkeit der Kinder in einem Wiener- Schulversuch, Wien.

Tebliğler Dergisi (1999). Zorunlu İkinci Yabancı Dil Almanca Uygulaması Uygulamalar Amaçlar ” Sayı : 2504, cilt: 62, s: 15, MEB.